



Peter Skov-Jakobsens prædiken ved mindegudstjenesten på 80-årsdagen for bombardementet af Jean d'Arc skolen

Taler

Peter Henrik Skov-Jakobsen
Biskop

Dato

21. marts 2025

Sted

Frederiksberg Kirke

Omstændigheder**Prædikentekst:**

Paulus' Brev til Romerne kapitel 8, vers 31-39.

1 Tavsheden er et frygteligt indelukke. Dysterhed og mørke. Tavsheden er en ormegård, hvor det ene mareridt efter det andet piner den vågne og den sovende. Tavsheden kan være så manifest, at man ikke ved, om man har oplevet noget bestemt, eller om det blot er en ond drøm, man forfølges af.

5

I mine forberedelser til denne dag har det været hjerteskrærende at læse om alle de børn og unge, der voksede op med frygtelige hændelser, der buldrede rundt inden i dem; men som ikke kunne få ord, handlinger, udtryk. Hændelserne glødede i deres sind og lå ofte på tungen; men når man så forsøgte sig, blev man gennet ind i tavsheden igen.

10

Det var ikke ond vilje. Man troede det virkeligt. Man troede, at børn glemmer! Man vidste ikke bedre.

15

De havde haft krigens gru tæt på sig. De hørte skrig, jammer, forfærdede stemmer resten af deres dage. Nogle måtte lede efter sproget, for pludselig kunne de ikke tale. Hør hvad søster Emma Martensen skrev mange år efter: "Jeg kunne ikke lide at være på 5.sal - heller ikke i kældre eller at blive lukket inde. Men sådan har jeg det ikke mere. Jeg er stadig bange for ild, men det skyldes både bombardementet og andre oplevelser, jeg fik senere i livet." (Side 97 i Tavsheden blev min sang). Mange af børnene har resten af deres dage bemærket hver en flyvemaskine, hvert et brag, ikke kunnet færdes i lukkede rum, i elevatorer.

20

Men for de fleste var det sådan, at det først var da de endelig turde bryde tavsheden, at de kunne få luft igen. Da tavsheden endelig blev til sang, lettede det. Da man endelig kunne tale om den dårlige samvittighed, som mange havde slæbt med sig ved blot at have overlevet - akkurat ligesom dødslejrenes
30 overlevede - blev det slået sprækker i mørket og lys faldt ind i livet.

Søster Emma skriver: "Det, der især er blevet stående i min erindring og i mit sind er, at krig under alle omstændigheder er ond, uretfærdig og brutal, al vold og undertrykkelse er grusom, for det ødelægger liv og rammer blindt og
35 forvolder stor skade og uoprettelig sorg" (side 97f).

Måske var der en anden grund til, at fejlbombningen af Jeanne d'Arc skolen ikke var nem at tale om. Operation Karthago, angrebet på Shellhuset, hvor ledelsen af den danske modstandsbevægelse var fængslet, og hvor Gestapo havde
40 sine arkiver over modstandsbevægelsen, skulle være hovedmålet for bombardementet. Det var en frygtelig fejltagelse, at en af flyvemaskinerne ramte en mast og forulykkede her på Frederiksberg og medførte, at anden bølge af bombemaskinerne troede at røgen fra maskinen, var røgen fra Shellhuset, og derfor tømte de deres bombelast over skolen.

45 Air Vise Marshall Embry, RAF, havde været meget i tvivl om muligheden for denne operation. Han var bange for de civile tab i byen og selvfølgelig også for de fejltagelser, der nemt kunne ske, når man skulle træffe hurtige beslutninger som pilot, der bevægede sig med en hastighed af ca. 400 km hen over jordens
50 overflade. Glæden i London havde været enorm, da man erfarede, at det var lykkedes med bombningen af Gestapos hovedkvarter; men da man få minutter efter fik kendskab til den frygtelige fejlbombning af Jeanne d'Arc Skolen var rummet blevet fyldt med fortvivlet sorg og forfærdelse. Det frygtelige, som man havde været bange for kunne ske, var sket og i et omfang som kaldte på et
55 forknytt sind.

Døren ind til Danmarks frihed stod på klem i foråret 1945 og så sker dette, der naturligvis råber et kæmpe HVORFOR ud i samtid og eftertid. Krigens forbandelse viser sit fule fjæs i sådanne stunder.

60 "For jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle eller magter eller noget nuværende eller noget kommende eller kræfter eller noget i det høje eller i det dybe eller nogen anden skabning kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus,

65 vor Herre” skrev Paulus til romerne og til eftertiden, som om han vidste, at verden var fyldt med dilemmaer og levede i frygtelige modsætningsforhold, hvor man f.eks. bliver nødt til at gribe til våben for at sikre frihed og retfærdighed. Paulus peger på påskens historie.

70 Vi har lige stået nede ved mindesmærket på Frederiksberg Allé og set på korset, der hænger på Josef-søsteren dragt. Dette besynderlige tegn, der betyder død og liv - grav og evighed - mørke og lys.

Der er nogle kristelige traditioner, der lader som om al lidelse er indeholdt i
75 Jesus’ kors og derfor gør hans lidelse så absolut, at al anden lidelse ophæves eller relativeres. Jeg tror, det er en frygtelig fejlfortolkning. Den norske digter Inger Hagerup skriver i sit digt: Den korsfæstede siger:

“Tag mig ned. Det er på tide./ Troede jeg kunne lide/ det som millioner led?/
80 Dachau, Buchenwald og Belsen,/ hvor var jeg, og hvor var frelsen?/ Tag mig ned.

Tag mig ned. Jeg var der ikke./ Rædslen i barneblikket,/ moderens gråd gik forbi mig./ Knus mit kors som ikke kunne/ redde dem som gik til grunde./ Tag
85 mig ned. Gør verden fri.”

På en dag som denne tror jeg, at jeg forstår Inger Hagerups fortvivelse, og alligevel kan jeg ikke slippe for at have Paulus’ ord i mine ører - jeg kan ikke blive fri for at se ind i den verden, hvor modsætninger slår sammen foran mit syn, og
90 jeg ser Shellhuset på den ene side og Jeanne d’Arc skolen på den anden, og når jeg åbner avisen, ser jeg det igen og råber HVORFOR?

Når Jesus siger til sine efterfølgere, at vi skal tage vores kors op og følge ham, så er det hans måde at bryde tavsheden på. Gud sidder ikke på en trone langt væk
95 fra verden, men er til stede i lidelsen. Gud er midt iblandt os. Det er ikke mærkeligt i sådanne situationer at spørge, hvor er Gud? - ligesom det ikke er mærkeligt at spørge: hvor er mennesket? Den korsfæstede får os til spørge efter de korsfæstede. “Korset er en radikal anstødssten, som fastholder os på tilværelsens brutalitet” (Thelle). Når vi taler om korset taler vi altså virkelig om
100 virkeligheden, og vi skal også tale om længslen, som lidelsen føder. Vores længsel er den kærlighed, der dagligt føder liv på jorden, når mennesker tør give udtryk for håb. Paulus udtrykker et håb, der tager sit udgangspunkt i den virkelighed,

at mørket bliver brudt af lyset, og at der er fortrolighed hos Gud og nærhed, der
105 betyder at autoritære kræfter bliver modsagt, og vi tager ansvar, gebærder os i
tilværelsen med barmhjertighed, men først og fremmest er vi dem, der tror på, at
hemmeligheden er, at turde forlade sig på, at vi er kaldede til at gøre modstand
mod det absurde og ondskaben og efter bedste evne omsætte den nåde, som vi
bliver mødt med i et samfund, hvor vi ikke lukker hinanden inde i tavshed.
110 Frihed, tro og tillid kræver af og til stilhed, som er kreativ og helende. Tavsheden
den synger vi væk!

Kilde

Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

115

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden Verdenskrig, Danmarks besættelse 1940-1945, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

120

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/peter-skov-jakobsens-praediken-ved-mindegudstjenesten-pa-80-arsdagen-for-bombardementet-af-jean-d-arc-skolen>

125

130

135

140